

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom; given Stockholms slott den 3 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934
(nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss
kronoegendom.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

11 §.

1 mom. Uppgår arrendeavgiften till minst sexhundra kronor, skall såsom säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren för en tid av minst fem år, därest arrendet skall fortfara så länge, och högst åtta år vara ställd borgen av två eller flera personer, vilka borga en för alla och alla för en såsom för egen skuld till dess full betalning skett och vilkas vederhäftighet är styrkt av länsstyrelsen eller domaren; ägande Kungl. Maj:t likväl, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva, att arrendator befrias från skyldigheten att såsom säkerhet för arrendevillkorens fullgörande ställa sådan borgen som nu nämnts.

Arrendator, som — — — tre års arrendeavgift.

Minst ett år — — — i arrendekontraktet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

I 11 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom har meddelats bestämmelser om ställandet av säkerhet för arrendevillkorens fullgörande vid utarrendering av egendom, som står under domänstyrelsens förvaltning. Om arrendeavgiften uppgår till minst 600 kronor, skall enligt stadgande i 1 mom. av sagda paragraf såsom säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren för en tid av minst fem år, därest arrendet skall fortfara så länge, och högst åtta år vara ställd borgen av två eller flera personer, vilka borga en för alla och alla för en såsom för egen skuld till dess full betalning skett och vilkas vederhäftighet är styrkt av länsstyrelsen eller domaren. Om arrendator så önskar, må han dock, jämte ställande av borgen för arrendevillkoren i övrigt, såsom säkerhet för arrendeavgiftens erläggande avlämna obligationer eller andra säkerhetshandlingar, som enligt domänstyrelsens avgörande innefatta fullgod säkerhet för två års arrendeavgift. För uppfyllandet av arrendevillkoren i deras helhet kan arrendator vidare i stället för borgen få nedsätta obligationer eller andra säkerhetshandlingar, innefattande enahanda säkerhet för tre års arrendeavgift. Minst ett år före utgången av den tid, för vilken borgen blivit ställd, skall avlämnas ny borgen, som kan godkännas av domänstyrelsen.

I 2 mom. av omförmälda paragraf stadgas, att, därest arrendeavgiften understiger 600 kronor, det ankommer på domänstyrelsens avgörande, om säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren skall ställas eller icke.

Nu angivna bestämmelser, vilka gälla för såväl de egentliga jordbruks-egendomarna som de å kronoskogarna belägna skogsjordbruken, ha ersatt den tidigare i 26:e punkten av kungörelsen den 4 juni 1908 (nr 52) angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner intagna bestämmelsen om skyldighet för kronoarrendator att alltid ställa vederbörlig säkerhet för arrendevillkorens fullgörande. I detta sammanhang må nämnas, att 1932 års kronojordsutredning i sitt den 20 november 1933 framlagda betänkande rörande ändrade grunder för utarrendering av kronojord (Stat.

off. utr. 1933: 32), vilket betänkande låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 174) till 1934 års riksdag, bland annat uttalat, att ett upprätthållande i varje fall av fordran på arrendesäkerhet för de s. k. skogsjordbruken ävensom för sådana torp och lägenheter, som enligt betänkandet borde utarrenderas särskilt för sig, med sannolikhet skulle leda till att flertalet av nyssnämnda mindre jordbruk icke skulle kunna upplåtas på självständigt arrende åt de förutvarande innehavarna — ett förhållande, som enligt utredningens mening vore mycket att beklaga. Vid övervägande av den gräns, där arrendesäkerhet borde kunna påfordras, hade utredningen bland annat tagit hänsyn till att ett arrende, som betingade en avgift av 600 kronor eller därutöver, icke lämpligen borde anförtros en person, som icke ägde de ekonomiska resurser, att han kunde ställa säkerhet för arrendevillkorens fullgörande.

I skrivelse den 31 oktober 1938 har *domänstyrelsen* framhållit, att det visat sig att i vissa fall, då arrendeavgiften överstege 600 kronor, vederbörande arrendator trots ihärdiga ansträngningar icke lyckats anskaffa erforderlig arrendesäkerhet. I de fall, som styrelsen här avsåge, gällde det mindre jordbruksarrenden — såväl s. k. skogsjordbruk som smärre jordbruksegendomar — där arrendeavgiften ofta obetydligt överstege 600 kronor. För dessa fall vore emellertid domänstyrelsen för närvarande författningsenligt förhindrad medgiva befrielse från ställandet av arrendesäkerhet. Under sådana omständigheter skulle sålunda, yttrar styrelsen, antingen vederbörande icke godtagas såsom arrendator eller ock, därest arrendet redan tillträtts, frågan huruvida uraktlåtenheten att ställa föreskriven säkerhet skulle utgöra skäl för förverkande av arrenderätten av styrelsen bedömas enligt 2 kap. 36 § 10 eller eventuellt 34 § allmänna nyttjanderättslagen. En dylik prövning av styrelsen torde böra ske oberoende av hur vederbörande arrendator i övrigt kunde anses ha fullgjort kontraktsvillkoren.

Till belysande av sistberörda fall har styrelsen anfört följande.

Enligt arrendekontrakt den 19 februari respektive den 11 mars 1937 äro två skogsjordbruk i Skinnskattebergs socken av Västmanlands län utarrenderade för tiden $\frac{14}{3}$ 1937— $\frac{14}{3}$ 1952. På grund av bland annat ökning av arealen för båda egendomarna från och med arrendeåret $\frac{14}{3}$ 1938— $\frac{14}{3}$ 1939 har i kontrakten föreskrivits, att arrendeavgiften skall utgöra, för den ena egendomen för arrendeåret $\frac{14}{3}$ 1937— $\frac{14}{3}$ 1938 470 kronor och för återstående del av arrendeperioden årligen 670 kronor samt för den andra egendomen för arrendeåret $\frac{14}{3}$ 1937— $\frac{14}{3}$ 1938 465 kronor och för tiden därefter till periodens utgång 625 kronor årligen. Enligt därom i båda arrendeaftalen införda föreskrifter är vederbörande arrendator skyldig att inom 30 dagar efter delfåendet av slutgiltigt kontrakt till jägmästaren avlämna vederbörlig borgensförbindelse till säkerhet för fullgörandet av arrendevillkoren. Efter fruktlösa försök av arrendatorerna att anskaffa vederbörlig borgenssäkerhet för arrendet gjorde dessa i ansökning till jägmästaren framställning om att bli befriade från fullgörande av nämnda kontraktsföreskrift. Framställningarna, vilka med tillstyrkan överlämnades till styrelsen av jägmästaren, avslogos av styrelsen den 23 november 1937. I anledning härav meddelade jägmästaren vederbörande arrendatorer att de ovillkorligen hade att före den 15 februari 1938 inkomma med föreskriven arrendesäkerhet vid risk,

att eljest arrenderätten bleve förverkad. I skrivelser till jägmästaren den 21 februari 1938 meddelade arrendatorerna, att de efter ytterligare stora ansträngningar misslyckats i sina försök att kunna anskaffa arrendesäkerhet, och anhöllo på grund härav om jägmästarens bistånd till utverkande av befrielse för dem från deras kontraktssenliga skyldighet att ställa borgen för arrendevillkorens fullgörande. Sistberörda ansökningar ha överlämnats till styrelsen, därvid såväl vederbörande jägmästare som överjägmästare avgivit yttranden i ärendet.

Jägmästaren har, under vitsordande att bägge sökandena voro skötsamma personer, som i övrigt punktligt fullgjorde sina skyldigheter enligt arrendekontraktet, beklagat att formella svårigheter lade hinder i vägen för ett bifall till sökandenas framställningar. Samtidigt har jägmästaren framhållit att på grund av de villkor, som tillämpades vid utarrendering av liknande enskilda arrendegårdar, ett upprätthållande av fordran på ställandet av arrendesäkerhet torde göra det allt svårare att återbesätta ledigblivna kronoarronden av den storleksklass, varom nu vore fråga.

Överjägmästaren har i sitt yttrande i ärendet uttalat, att, därest icke lämpligare utväg finnes att tillgå, det ur förvaltningssynpunkt måste anses lämpligare, att arrendeavgifterna för de båda skogsjordbruken nedsattes till ett belopp understigande 600 kronor än att arrendatorerna uppsades till avflyttning.

Av vad sålunda anförts har domänstyrelsen funnit framgå, att det ur förvaltningssynpunkt vore önskvärt, att möjligheter till vinnande av befrielse från ställande av arrendesäkerhet för arrendatorer av de mindre jordbruks-egendomar, varom här vore fråga, kunde medgivas inom en vidare ram, än den 1934 års förordning förutsatte. Den i förordningen stadgade begränsningen till arrendegårdar med en årlig avgäld av högst 600 kronor torde väl, framhåller styrelsen, i regel inrymma de flesta av de fall, där fordran på ställandet av arrendesäkerhet lämpligen borde eftergivas. Emellertid förekomme vissa undantagsfall med en arrendeavgift mellan 600 och 1,000 kronor, där, efter särskild prövning, en befrielse från ställandet av arrendesäkerhet borde kunna medgivas. För dylika fall har styrelsen funnit betydande böra hos riksdagen utverkas för Kungl. Maj:t att, där så av särskilda skäl påkallades, efter hemställan i varje fall av domänstyrelsen meddela dispens från ställande av föreskriven arrendesäkerhet.

Statskontoret har i remissutlåtande den 11 januari 1939 förklarat sig icke finna anledning till erinran mot vad domänstyrelsen sålunda föreslagit.

Av vad i det föregående anförts synes framgå, att nuvarande bestämmelser om ställande av säkerhet för arrendevillkorens fullgörande vid utarrendering av kronoegendom i vissa fall äro alltför restriktiva. Såsom domänstyrelsen framhållit har det sålunda vid arrenden av s. k. skogsjordbruk och mindre jordbruksegendomar — vid vilka arrendeavgiften ofta obetydligt överstiger 600 kronor — understundom visat sig omöjligt för vederbörande arrendator att anskaffa föreskriven arrendesäkerhet. På grund av utformningen av hithörande bestämmelser kunna följaktligen fall inträffa, då i övrigt skötsamma och lämpliga personer icke kunna godtagas såsom kronoarrendorer. Även beträffande jordbruksegendomar med högre arrende-

*Departements-
chefen.*

avgift än nyss nämnts kan det vid något enstaka tillfälle visa sig önskvärt att kunna eftergiva kravet på ställande av sådan borgen för arrendet, som föreskrives i gällande förordning. Med hänsyn härtill finner jag det lämpligt, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att i fall, då arrendeavgiften uppgår till 600 kronor eller högre belopp, medgiva kronoarrendator befrielse från skyldigheten att ställa borgen som säkerhet för arrendevillkorens fullgörande. Innan dylik befrielse medgives, torde domänstyrelsens mening böra inhämtas. Jag vill i enlighet med det nu anförda förorda, att i 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom införes ett stadgande av innebörd att Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva kronoarrendator befrielse som nyss sagts. Emellertid förutsätter jag, att kravet på arrendesäkerhet endast undantagsvis eftergives och huvudsakligen beträffande sådana kronoarrenden, där arrendeavgiften ej överstiger 1,000 kronor.

Föredragande departementschefen hemställer därefter, att inom jordbruksdepartementet upprättat *förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Sandström.
